

14. Odpoveď podpredsedu vlády a ministra vnútra Slovenskej republiky R. Kaliňáka na interpeláciu poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky E. Pfundtner podanú 4. februára 2015 vo veci nariadenia Ministerstva vnútra SR o udeľovaní štátneho občianstva SR z osobitných dôvodov

Podpredseda vlády
a minister vnútra
Slovenskej republiky

Robert KALIŇÁK

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania:		
02-03-2015		
Číslo spisu: <i>NEJS-186/2015</i>		
Listy: <i>1/4</i>	Prílohy:	
RZ	ZH	LU

Bratislava 23. februára 2015
Číslo: KM-OPVA-2015/000886

Vážená pani poslankyňa,

na základe Vašej interpelácie zo 4. februára 2015, ktorou ste ma požiadali o odpoveď na Vami položené otázky, si Vám dovoľujem odpovedať nasledovne.

Otázka č. 1: Ministerstvo nemôže interným predpisom upravovať spoločenské vzťahy vo väčšom rozsahu, než ustanovuje zákon. Aké opatrenie prijme Vaše ministerstvo, aby tento nezákonný stav v právnom poriadku Slovenskej republiky nepretrvával?

Podľa § 7 ods. 2 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) *„žadateľovi, ktorý má na území Slovenskej republiky povolený pobyt, možno udeliť štátne občianstvo Slovenskej republiky bez splnenia podmienky uvedenej v § 7 ods. 1 písm. a) zákona, ak tento zákon neustanovuje inak, ak ide o osobu, ktorá sa významne zaslúžila o prínos pre Slovenskú republiku v oblasti ekonomickej, vedeckej, technickej, kultúrnej, sociálnej alebo športovej alebo je to z iného dôvodu v záujme Slovenskej republiky“.*

Nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 9. januára 2015 č. 1/2015 o udeľovaní štátneho občianstva Slovenskej republiky z osobitných dôvodov (ďalej len „nariadenie“) je interným predpisom ministerstva vnútra na zabezpečenie jednotného postupu útvarov v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v konaní o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky z dôvodov podľa § 7 ods. 2 písm. b) zákona. Predmetný interný predpis konkretizuje osobitné dôvody a určuje postup dotknutých útvarov ministerstva vnútra pri výkone kompetencie ministra vnútra podľa § 7 ods. 2 písm. b) zákona.

Podľa článku 1 ods. 2 a 3 nariadenia *„osobitnými dôvodmi je skutočnosť, že žiadateľ je osobou, ktorá sa významne zaslúžila o prínos pre Slovenskú republiku v oblasti ekonomickej, vedeckej, technickej, kultúrnej, sociálnej alebo športovej alebo iný dôvod v záujme Slovenskej republiky. Iným dôvodom v záujme Slovenskej republiky je na účely tohto nariadenia skutočnosť, ktorej existencia má zásadný význam pre spoločnosť a jej zohľadnenie je z hľadiska úloh štátu oprávneným záujmom Slovenskej republiky. Ide najmä o zlúčenie rodiny, zdravotné dôvody, humanitárne dôvody a o skutočnosť, že žiadateľom je bývalý štátny občan Slovenskej republiky“.*

Z uvedeného vyplýva, že predmetné nariadenie nejde v žiadnom prípade nad rámec zákona, ale len konkretizuje demonštratívnym výpočtom, čo sa považuje za iný dôvod na udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky v záujme Slovenskej republiky. Je nespochybniteľné, že dôvody zdravotné, humanitárne, dôvod zlúčenia rodiny a skutočnosť, že žiadateľ je bývalým štátnym občanom Slovenskej republiky, sú relevantnými skutočnosťami

naplňajúcimi podstatu dotknutého ustanovenia zákona, ktorého aplikácia je v plnej kompetencii ministra vnútra v súlade s ustanovením § 8 ods. 1 zákona.

Otázka č. 2: *Prečo neupravujete predmetnú problematiku udeľovania štátneho občianstva zmenou zákona, ktorú už niekoľko mesiacov sľubujete?*

Vzhľadom na citlivosť problematiky straty štátneho občianstva je potrebné dôkladné expertné posúdenie prípadnej zmeny zákona o štátnom občianstve Slovenskej republiky v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a vytvorenie časového priestoru potrebného na prípravu materiálu a prediskutovanie citlivých otázok s dotknutými subjektmi.

Z tohto dôvodu je potrebné medzinárodnoprávne expertné posúdenie tejto problematiky v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky za účasti medzinárodných subjektov, ako je Rada Európy a Vysoký komisár Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe pre národnostné menšiny, ako aj v rámci bilaterálnych konzultácií s maďarskými expertmi. Expertné rokovania k predmetnému návrhu zákona intenzívne prebiehajú a vyžadujú si dlhší časový priestor. Koordinátorom rokovaní je podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, ktorý úzko spolupracuje s expertmi ministerstva vnútra.

Významným faktorom pri posudzovaní uvedenej problematiky a prípadnej zmeny právnej úpravy straty štátneho občianstva je aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu zo 4. júna 2013 vo veci podaní Istvána Fehéra a Erzsébet Dolník proti Slovenskej republike, v ktorom súd konštatoval ich neprípustnosť a nenašiel žiadne porušenie práv sťažovateľov v súvislosti so stratou štátneho občianstva Slovenskej republiky zo zákona na základe nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva.

Vzhľadom na uvedené je žiaduce rozhodnúť o prípadnom predložení návrhu novely zákona o štátnom občianstve Slovenskej republiky vo vzťahu k úprave straty štátneho občianstva až v závislosti na dôkladnom posúdení medzinárodnoprávnej expertízy a zohľadnení všetkých relevantných faktorov v tejto veci, čo si vyžaduje dlhšie časové obdobie. V tejto súvislosti je umožnenie nadobudnutia štátneho občianstva v intenciách súčasného znenia zákona prínosným riešením z hľadiska efektívnosti, hospodárnosti a uspokojenia oprávnených záujmov bývalých štátnych občanov Slovenskej republiky spĺňajúcich požadované podmienky na jeho nadobudnutie.

Otázka č. 3: *Pri opätovnom udeľovaní slovenského občianstva v zmysle nariadenia sa má prihliadať na skutočnosti, ktoré boli dôvodom straty štátneho občianstva Slovenskej republiky a na spôsob a podmienky nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva, najmä na existenciu podmienky povoleného, evidovaného alebo registrovaného pobytu v cudzom štáte. Máme tomu rozumieť tak, že ak niekto opustí Slovensko a usadí sa inde, svoje občianstvo môže získať späť, ale ak niekto získa cudzie občianstvo iného štátu, zostane však doma na Slovensku, slovenské občianstvo tak ľahko nedostane? Pýtam sa konkrétne na osoby, ktoré nadobudli maďarské štátne občianstvo, avšak zostali bývať naďalej na území Slovenskej republiky a nemajú žiadny pobyt v cudzine. Ako budete postupovať pri posúdení týchto žiadostí?*

Podľa článku 2 písm. a) Európskeho dohovoru o občianstve (ďalej len „dohovor“) „občianstvo znamená právnu väzbu medzi osobou a štátom a neoznačuje etnický pôvod

osoby“. Koncepcia občianstva bola preskúmaná Medzinárodným súdnym dvorom v prípade Nottebohm. Tento súd definoval občianstvo ako „*právny záväzok majúci ako svoj základ sociálny fakt príslušnosti, skutočný vzťah existencie, záujmov a citov spolu s existenciou vzájomných práv a povinností*“ (Nottebohm case, ICJ Reports 1955, str. 23). Maďarský zákon o občianstve však pri tzv. zvýhodnenej naturalizácii v § 4 ods. 3 upúšťa od požiadavky zabezpečeného živobytia a bydliska v Maďarsku. Takáto právna úprava naturalizácie však okrem rozporu so základnou definíciou občianstva (tzn. že občianstvo neoznačuje etnický pôvod osoby) nekorešponduje so záväzkom zmluvných štátov dohovoru vyjadreného v článku 6 ods. 3, a to ustanoviť vo svojej vnútroštátnej právnej norme možnosť naturalizácie osôb, ktoré majú zákonný a obvyklý pobyt na jeho území. Aj v bode 13 dôvodovej správy k dohovoru je uvedené, že pojem „obvyklý pobyt“ používaný v dohovore sa všeobecne aplikuje na osoby, ktoré zvyčajne a efektívne žijú na určitom mieste. Z toho vyplýva, že podmienka pobytu na území štátu, vo vzťahu ku ktorému si osoba želá byť naturalizovaná, je neopomenuteľná. Je potrebné navyše zdôrazniť, že maďarský zákon o občianstve nielenže upúšťa od podmienky obvyklého pobytu na svojom území, ale v citovanom § 4 ods. 3 ako dôvod pre zvýhodnenú naturalizáciu ustanovuje, že predok tejto osoby bol maďarský občan alebo táto osoba dokáže pravdepodobnosť svojho pôvodu z Maďarska. Tieto podmienky nadobudnutia občianstva naturalizáciou sú bezpochyby založené na etnickom pôvode, čo je v priamom rozpore s definíciou občianstva ustanovenou v článku 2 písm. a) dohovoru, ako aj podmienkami naturalizácie ustanovenými v článku 6 ods. 3 dohovoru.

Z filozofie reálnej väzby medzi osobou a štátom vychádza i znenie ustanovenia článku 9 dohovoru upravujúceho možnosť každého zmluvného štátu v prípadoch a za podmienok ustanovených vo svojej vnútroštátnej právnej norme uľahčiť opätovné nadobudnutie občianstva bývalým občanom, ktorí majú zákonný a obvyklý pobyt na jeho území. I pri tomto inštitúte premietnutom do maďarského zákona o občianstve v § 5 sa upúšťa od splnenia podmienky zabezpečeného živobytia a bydliska v Maďarsku. Znovu je potrebné posudzovať takúto právnu úpravu za nekorešpondujúcu s článkom 9 dohovoru, ktorý ako podmienky obnovenia občianstva ustanovuje zákonný a obvyklý pobyt na území štátu naturalizácie.

Právo každého štátu ustanoviť vo svojom právnom poriadku, kto sú jeho občania, je ustanovené v článku 3 ods. 1 dohovoru. Toto právo štátu ako suveréna je v jeho výlučnej právomoci, avšak táto nie je neobmedzená. Medzinárodná jurisprudencia sa jednoznačne zhoduje, že existujú limity jej uplatňovania. Takýto záver je navyše podporený aj tzv. case law, najmä v citovanom rozhodnutí v prípade Nottebohm zo 6. apríla 1955, v ktorom Medzinárodný súdny dvor potvrdil, že štátny občan sa nemôže úspešne dovolávať ochrany svojho štátu a jeho štátne občianstvo nebude ďalšími štátmi uznané ako účinné, pokiaľ mu ho udelil štát, ku ktorému nemal úzky alebo intenzívny vzťah. Potreba úzkeho alebo intenzívneho vzťahu – tzv. genuine link - medzi osobou a štátom pre právne účinnú naturalizáciu odráža tzv. princíp efektívneho občianstva. Ak má byť štátne občianstvo udelené jedným štátom na základe jeho vnútroštátneho aktu (najčastejšie zákona) uznané ako účinné aj inými štátmi, musí napĺňať podmienku efektivity a odzrkadľovať faktický stav – reálnu väzbu medzi osobou a štátom, ktorý jej občianstvo takto udelil.

Nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 9. januára 2015 č. 1/2015 o udeľovaní štátneho občianstva Slovenskej republiky z osobitných dôvodov plne rešpektuje medzinárodnoprávne záväzky, čo je vyjadrené aj v článku 4 ods. 1 tohto nariadenia tak, že „*rozhodnutie o žiadosti o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky musí byť v súlade s podmienkami uvedenými v zákone a medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky*“. Vzhľadom na uvedené je zohľadnenie podmienky povoleného, evidovaného alebo

registrovaného pobytu v cudzom štáte v čase nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva plne v súlade s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky a z nich generovanou vnútroštátnou právnou úpravou v oblasti štátneho občianstva.

S úctou

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Schuy', written in a cursive style.

Vážená pani

Edita PFUNDTNER
poslankyňa
Národnej rady
Slovenskej republiky

Bratislava

Na vedomie: Peter Pellegrini, predseda Národnej rady Slovenskej republiky